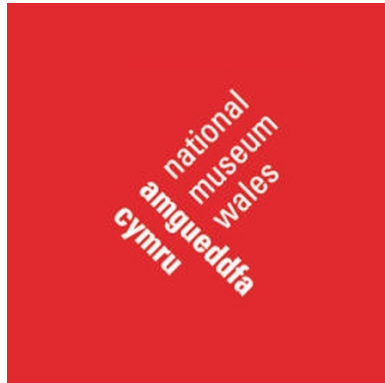

Gweithdrefn Diogelu Oedolion

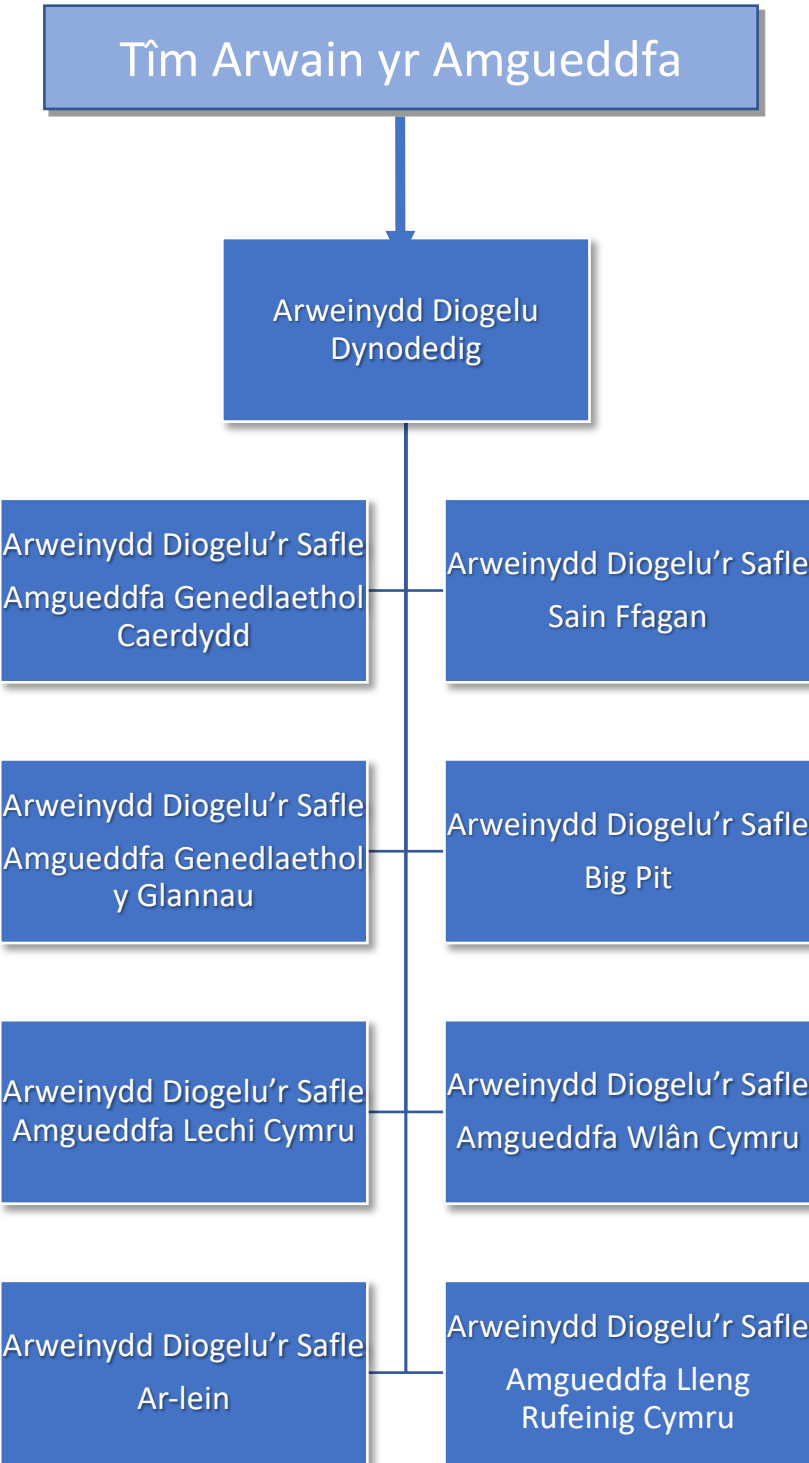
Mynegai

		Tudalen
1	Cyflwyniad a chyd-destun	3
2	Strwythur Diogelu	4
3	Adnabod a Diffinio Oedolion sy'n wynebu risg	5
4	Categoriâu Camdriniaeth Oedolion	7
5	Arwyddion a Dangosyddion Camdriniaeth ac Esgeulustod	10
6	Gwahaniaethau rhwng Diogelu Oedolion a Phlant	11
7	Capasiti	12
8	Cydsyniad a Rhannu Gwybodaeth	13
9	Beth i'w wneud os oes gennych chi bryder	15
10	Camau Ychwanegol i Arweinwyr Diogelu	19
11	Geirfa a Diffiniadau	20

1. Cyflwyniad a chyd-destun

- 1.1. Nod Amgueddfa Cymru yw ysbrydoli pobl a newid bywydau. Mae ein Gweledigaeth, ein Hymrwymiadau a'n Gwerthoedd yn nodi'r disgwyliad y byddwn ni'n parchu eraill, yn gweithredu'n gyfrifol ac yn diogelu lles ein gilydd.
- 1.2. Mae Polisi Diogelu Amgueddfa Cymru yn nodi bod disgwyliad llwyr ar bawb sy'n gweithio ar ran Amgueddfa Cymru, neu gyda'r Amgueddfa, i lynu at ei Pholisi a'i Gweithdrefnau Diogelu – mae hyn yn cynnwys gweithwyr cyflogedig, gweithwyr dros dro, staff achlysurol, gwirfoddolwyr, contractwyr, partneriaid cymunedol a chleientiaid.
- 1.3. Rydyn ni'n cydnabod bod ein tîm o staff sy'n ymwneud â chwsmeriaid yn rhyngweithio ag amrywiaeth o unigolion o bob cwr o Gymru a'r byd. Mae hyn yn cynnwys oedolion a allai fod yn fwy agored i niwed neu oedolion sydd yn wynebu risg.
- 1.4. Mae'n gyfrifoldeb ar bawb i ddiogelu oedolion rhag camdriniaeth.
- 1.5. Mae'r gweithdrefnau yma'n gymwys ym mhob safle ac adeilad Amgueddfa Cymru ac yn unrhyw le arall.
- 1.6. Rhaid i unrhyw un sydd â phryderon am ddiogelwch a/neu les oedolyn weithredu ar y pryderon hynny gan ddilyn y gweithdrefnau yma.
- 1.7. Nid eich cyfrifoldeb chi yw penderfynu a yw oedolyn wedi cael ei gam-drin ai peidio. Mae cyfrifoldeb arnoch chi, fodd bynnag, i weithredu ar unrhyw bryderon. Ni ddylai diffyg gweithredu fod yn opsiwn.
- 1.8. Bydd Amgueddfa Cymru yn cefnogi'r rhai sy'n codi pryderon am faterion diogelu ac yn hyrwyddo lles pawb.

2. Strwythur Diogelu

3. Adnabod a Diffinio Oedolion sy'n wynebu risg

- 3.1. Mae gan bob oedolyn, waeth beth fo'i oedran, gallu neu anabledd, rhywedd, hil, crefydd, ethnigedd, cyfeiriadedd rhywiol, statws priodasol neu statws rhyw'r hawl i gael ei ddiogelu rhag camdriniaeth ac arfer gwael ac i fyw mewn amgylchedd braf a diogel. Rhaid parchu hawliau, urddas a gwerth pob oedolyn pob amser.
- 3.2. Rydym yn cydnabod y gall gallu ac anabledd newid dros amser, a gall rhai oedolion fod yn fwy agored i niwed, yn arbennig yr oedolion hynny ag anghenion gofal a chymorth.
- 3.3. Mae'n gyfrifoldeb ar bawb i ddiogelu oedolion. Mae cydgyfrifoldeb ar bob un ohonom ni i sicrhau diogelwch a lles pob oedolyn, a byddwn yn ymddwyn yn briodol ac adrodd am unrhyw bryderon, boed yn codi ar eiddo Amgueddfa Cymru neu yn y gymuned ehangach.
- 3.4. Mae deddfwriaeth diogelu oedolion yn cydnabod mai'r amgylchiadau oddi amgylch oedolion sy'n eu gwneud yn fwy agored i niwed. Mae deddfwriaeth yn disgwyl i oedolion fod yn ganolog i'r broses gwneud penderfyniadau, ac yn pwysleisio mai diogelwch a lles yr oedolyn yw'r brif ystyriaeth wrth wneud unrhyw benderfyniad.
- 3.5. Mae'r cysyniad o 'les' yn treiddio drwy ddeddfwriaeth a chynghor diogelu oedolion, ac yn ymwneud ag urddas, cefnogaeth a chynhwysiant personol pawb.
- 3.6. Mae deddfwriaeth diogelu wedi symud i ffwrdd o'r term 'oedolyn sy'n agored i niwed', ac yn defnyddio'r term **'Oedolyn sy'n wynebu risg'**.

Oedolyn sy'n wynebu risg

3.7. Mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn diffinio Oedolyn sy'n wynebu risg¹ fel unigolyn dros 18 mlwydd oed:

- Sy'n cael, neu sy'n wynebu risg o gael, ei gam-drin neu ei esgeuluso

AC

- y mae arno anghenion gofal a chymorth

(p'un a yw'r awdurdod yn diwallu unrhyw un neu rai o'r anghenion hynny ai peidio)

AC

- nad yw'n gallu, o ganlyniad i'r anghenion hynny, amddiffyn ei hunan rhag cael, neu'r risg o gael, ei gam-drin neu ei esgeuluso

¹

Adran 126 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

4. Categoriâu Camdriniaeth Oedolion

4.1. Camdriniaeth yw ymyrryd ar hawliau dynol a sifil unigolyn gan berson arall neu bobl eraill.

4.2. Gall camdriniaeth ddigwydd mewn nifer o ffyrdd gwahanol. Bydd rhai yn hawdd eu hadnabod, ond caiff camdriniaeth ei guddio yn aml ac nid yw'n cael ei ddatgelu neu ei weld. Oherwydd hyn, gweithredir ar bryderon lle cânt eu nodi, darperir cefnogaeth, a lle bo'n briodol hysbysir pobl eraill.

4.3. Gall camdriniaeth ddigwydd i unrhyw unigolyn mewn unrhyw le. Er enghraifft, gall camdriniaeth ddigwydd mewn amgylchedd cartref, ond gall gael ei adrodd neu fod yn weladwy mewn amgylchedd gwaith.

4.4. Mae pum categori diffiniedig o Gamdriniaeth Oedolion ² (Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014).

- Corfforol
- Rhywiol
- Ariannol
- Emosiynol
- Seicolegol

4.4.1. **Corfforol** – Mae hyn yn cynnwys bwrw, slapio, camddefnydd moddion, ataliaeth ormodol neu sancsiynau anaddas.

4.4.2. **Rhywiol** – Mae hyn yn cynnwys treisio ac ymosodiad rhywiol neu weithredoedd rhywiol nad yw'r oedolyn wedi, neu heb allu, cydsynio iddynt a / neu o dan bwysau i gydsynio.

- 4.4.3. **Ariannol** – Mae cam-drin ariannol yn cynnwys dwyn, twyll, pwysau am arian, camddefnyddio arian.
- 4.4.4. **Emosiynol/Seicolegol** – Mae hyn yn cynnwys bygythiadau o niwed neu fygwth gadael, rheolaeth orfodol, cywilydd, cam-drin geiriol neu hiliol, ynysu neu dynnu yn ôl oddi wrth wasanaethau neu rwydweithiau cefnogol; diffinnir rheolaeth orfodol fel gweithred neu batrwm o weithredoedd o ymosod, bygwth, cywilyddio, codi braw neu gamdriniaeth arall sy'n cael ei ddefnyddio i niweidio, cosbi neu godi braw ar y dioddefwr.
- 4.5. Yn ychwanegol, mae'n bwysig bod yn ymwybodol o ymddygiadau ychwanegol sy'n dod o dan y categorïau uchod, ond sydd yn ffurfiau penodol o gamdriniaeth eu hunain:
- 4.5.1. **Eithafiaeth a Radicaleiddio** – Diffinnir Eithafiaeth yn Strategaeth Atal 2011 fel gwrthwynebiad llafar neu weithredol i werthoedd Prydeinig sylfaenol, gan gynnwys democratiaeth, trefn y gyfraith, rhyddid unigol a pharch a goddefgarwch rhwng y naill a'r llall o wahanol grefyddau a chredoau. Yn ein diffiniad o eithafiaeth, rydym hefyd yn cynnwys galwadau am farwolaeth o aelodau ein lluoedd arfog, yn y wlad hon neu dramor. Mae radicaleiddio yn cyfeirio at y broses lle mae person yn dod i gefnogi terfysgaeth ac ideolegau eithafol sy'n gysylltiedig â grwpiau terfysgwyr.
- 4.5.2. **Anffurfio Organau Cenhedlu Benywod** – Mae Anffurfio Organau Cenhedlu Benywod yn cynnwys unrhyw gamau i dorri organau cenhedlu allanol benywod yn rhannol neu'n gyfan gwbl, neu achosi niwed arall i organau cenhedlu benywaidd am resymau heblaw rhai meddygol. Mae dyletswydd gyfreithiol benodol i adrodd ar bob pryderon ynghylch Anffurfio Organau Cenhedlu Benywod.
- 4.5.3. **Camdriniaeth Ddomestig** – Ymddygiad difriol yw trais neu gamdriniaeth ddomestig sy'n digwydd mewn perthynas fel ffordd i un person yn y berthynas honno i ennill neu gynnal rheolaeth dros y llall. Mae'n cynnwys camdriniaeth gorfforol, rywiol, emosiynol, seicolegol ac ariannol.
- 4.5.4. **Caethwasiaeth Fodern** – Mae Caethwasiaeth Fodern yn cwmpasu masnachu pobl a chaethwasiaeth, caethwasanaeth a llafur gorfodol.

4.5.5. **Camfanteisio Troseddol** – Mae Camfanteisio Troseddol yn ffurf o gaethwasiaeth fodern lle mae dioddefwyr yn cael eu gorfodi i weithio o dan reolaeth troseddwyd cyfundrefnol mewn gweithgarwch anghyfreithiol megis cardota, dwyn a phigo pocedi dan orfod, tyfu canabis, gwerthu cyffuriau ac escbloetiaeth ariannol.

4.6. **Nid eich cyfrifoldeb chi yw penderfynu a yw oedolyn wedi cael ei gam-drin ai peidio. Mae cyfrifoldeb arnoch chi, fodd bynnag, i weithredu ar unrhyw bryderon. Ni ddylai diffyg gweithredu fod yn opsiwn.**

5. Arwyddion a Dangosyddion Camdriniaeth ac Esgeulustod

5.1. Gall camdriniaeth ddigwydd mewn unrhyw gyd-destun a gan bob math o dramgwyddwr. Gall camdriniaeth ddigwydd o fewn safleoedd Amgueddfa Cymru, neu rywle arall. Mae'n bwysig cydnabod y gall dioddefwyr fod yn ymwelwyr neu gydweithwyr a gallai'r gamdriniaeth fod wedi digwydd o fewn safleoedd Amgueddfa Cymru neu rywle arall.

5.2. Mae nifer o arwyddion a dangosyddion a all awgrymu bod rhywun yn cael eu cam-drin neu eu hesgeuluso. Mae'r rhain yn cynnwys y canlynol, ymysg eraill:

- Cleisiau neu anafiadau heb esboniad – neu ddiffyg sylw meddygol pan fydd ganddynt anaf
- Eiddo neu arian y person wedi mynd ar goll
- Prydlondeb y person wedi newid – maen nhw'n anarferol o hwyr i'r gwaith, cyfarfodydd neu apwyntiadau
- Colli neu ennill pwysau / golwg anarferol o flêr neu ddiffyg glanweithdra
- Newid mewn ymddygiad neu hyder person yng nghwmni pobl eraill neu unigolion penodol
- Hunan-niwed
- Efallai bydd ganddynt ofn o grŵp penodol o bobl neu unigolyn
- Efallai byddant yn dweud wrthyh chi / wrth berson arall eu bod yn cael eu cam-drin – h.y. datgeliad

5.3. Nid yw presenoldeb un neu fwy o'r arwyddion hyn yn golygu o reidrwydd bod person yn cael ei gam-drin, ond dylai ysgogi camau pellach, o leiaf siarad ag Arweinydd Diogelu Safle Amgueddfa Cymru neu'r Arweinydd Diogelu Dynodedig (gweler Adran 9 – Beth i'w wneud os oes gennych chi bryder).

6. Y gwahaniaeth rhwng Diogelu Oedolion a Phlant

6.1. Yn y bôn, mae Diogelu Oedolion a Phlant yn wahanol mewn sawl ffordd. Er enghraifft, byddwn yn gwneud penderfyniadau ar ran plant yn rheolaidd, yn enwedig ynghylch materion diogelu. Fel oedolion, mae gennym ni'r hawl moesol a chyfreithiol i wneud ein penderfyniadau ein hunain, hyd yn oed os yw'r penderfyniadau hynny'n rhai annoeth. Yn ychwanegol, oni bai ei fod yn fater brys neu fod risg i bobl eraill, dylen ni geisio cydsyniad gan yr oedolyn dan sylw cyn gweithredu.

6.2. Wrth ddiogelu oedolion, rhaid i ni roi'r oedolyn yng nghanol y broses benderfynu, yn eu cynnwys yn y broses ddiogelu a cheisio eu cydsyniad i rannu gwybodaeth. Cyfeirir at hyn fel 'Gwneud Diogelu'n Bersonol'.

6.3. Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn diffinio egwyddorion Diogelu Oedolion:

- Gwrando ar yr hyn mae pobl eisiau.
- Cadw urddas pobl mewn cof.
- Meddwl am bob person. Meddyliwch am eu diwylliant, eu credoau a'u hiaith.
- Cefnogi pobl i fod yn rhan o benderfyniadau am eu bywyd.
- Disgwyl i oedolion wybod beth sydd orau i'w hunain.
- Cefnogi oedolion i fod mor annibynnol â phosib.

6.4. Mae gan bob un ohonom wahanol ffyrdd o fyw, hoffterau ac amgylchiadau mewn bywyd, felly ni fyddai'n ddefnyddiol i unrhyw weithdrefn diogelu bennu proses benodol y mae'n rhaid ei dilyn bob amser pan gaiff pryder ei godi. Fodd bynnag, mae materion allweddol y dylid cael eu hystyried lle rydych yn amau bod person yn cael ei gam-drin neu'i esgeuluso, a dylid cael canllawiau clir ynghylch hyn. (Gweler Adran 9 – Beth i'w wneud os oes gennych chi bryder).

7. Capasiti

- 7.1. Mae capasiti yn cyfeirio at y gallu i wneud penderfyniad ar adeg benodol, er enghraifft o dan straen sylweddol. **Rhaid cymryd i ddechrau bod gan oedolyn gapasiti i wneud penderfyniad, oni bai ei fod yn hysbys nad oes gan y person gapasiti** ³.
- 7.2. Rydym yn gwneud nifer o benderfyniadau bob dydd, yn aml heb sylweddoli. Rydym yn gwneud cymaint o benderfyniadau, mae'n hawdd cymryd y gallu hwn yn ganiataol. Ond mae rhai pobl sydd ddim ond yn gallu gwneud rhai penderfyniadau, ac mae nifer fach o bobl sydd ddim yn gallu gwneud unrhyw benderfyniadau. Mae methu â gwneud penderfyniadau yn cael ei alw'n "diffyg capasiti".
- 7.3. Mae arfer da yn datgan fod gan bob unigolyn yr hawl i wneud ei benderfyniadau ei hun, ac mae deddfwriaeth yn darparu'r fframwaith er mwyn i hyn ddigwydd. Mae'r ddeddfwriaeth wedi'i dylunio i sicrhau bod gan bobl y cymorth maen nhw angen i wneud cymaint o benderfyniadau â phosib. Mae'r ddeddfwriaeth hefyd yn diogelu pobl sydd angen teulu, ffrindiau neu staff cymorth â thâl i wneud penderfyniadau drostyn nhw, gan nad oes ganddynt y capasiti i wneud penderfyniadau penodol.
- 7.4. Dylai unrhyw ymyrraeth ym materion oedolyn wneud y canlynol:
- bod o fudd i'r oedolyn
 - ystyried dymuniadau'r oedolyn, cymaint ag sy'n bosib
 - ystyried barn pobl berthnasol eraill, lle bo'n rhesymol ac ymarferol gwneud hynny
 - cyfyngu rhyddid yr oedolyn cyn lleied â phosib wrth gyflawni'r budd dymunol

8. Cydsyniad a Rhannu Gwybodaeth

8.1. Er ein bod ni am wneud diogelu yn fater personol, mae rhai amgylchiadau lle bydd angen i ni weithredu heb gydsyniad oedolyn.

8.2. Rhaid i ni gydnabod efallai na fydd oedolyn sy'n wynebu risg eisiau i chi weithredu ar eich pryderon neu ei ddatgeliad.

8.3. Mae rhannu gwybodaeth gyda'r bobl iawn yn ganolog i arfer da wrth ddiogelu oedolion. Cyn belled nad yw'n cynyddu risg i'r unigolyn, dylid esbonio wrth yr oedolyn bod dyletswydd arnoch i rannu eich pryderon gydag Arweinydd Diogelu'r Safle neu'r Arweinydd Diogelu Dynodedig. Dylech roi sicrwydd i'r oedolyn y byddant yn cael eu cynnwys yn llawn ar beth sy'n digwydd a byddant yn ganolog i'r broses penderfynu.

8.4. Yn dibynnu ar y sefyllfa, gan wrando ar ddymuniadau'r unigolyn, efallai y bydd yn briodol diogelu hunaniaeth yr unigolyn drwy beidio rhannu ei enw/hunaniaeth ag Arweinydd Diogelu'r Safle neu'r Arweinydd Diogelu Dynodedig. Serch hynny, mae dyletswydd o hyd i rannu eich pryderon â'r Arweinydd Diogelu, heb enwi'r unigolyn dan sylw.

8.5. O bryd i'w gilydd, efallai bydd angen adrodd am bryderon diogelu am oedolyn i asiantaethau allanol, megis Gofal Cymdeithasol neu'r Heddlu. Dim ond mewn amgylchiadau penodol y mae torri cydsyniad/cyfrinachedd yn briodol, megis y canlynol:

- Mae gennych reswm i gredu y caiff iechyd neu les yr oedolyn ei effeithio'n negyddol gan niwed parhaus.
- Mae pobl eraill yn wynebu risg neu'n gallu bod yn wynebu risg gan y person sy'n achosi niwed, gan gynnwys plant.
- Mae'n angenrheidiol er mwyn atal trosedd, neu fod trosedd difrifol wedi digwydd.
- Gall rhannu'r wybodaeth atal trosedd a helpu i stopio camdriniaeth.
- Gall yr oedolyn fod dan orfodaeth neu'n cael eu gorfodi.
- Mae gan y camdriniwr anghenion gofal a chymorth a gallai hefyd fod yn wynebu risg.

8.6. Oni bai bod argyfwng (risg cyfagos), dylid ceisio cyngor gan yr Arweinydd Diogelu Safle neu'r Arweinydd Diogelu Dynodedig cyn ceisio cymorth allanol.

8.7. Lle bod ansicrwydd ynghylch yr angen i dorri cyfrinachedd/cydsyniad, dylai'r Arweinydd Diogelu Safle/Arweinydd Diogelu Dynodedig siarad â Gofal Cymdeithasol i Oedolion, gan ddarparu manylion am yr amgylchiadau, ond heb ddatgelu enw'r unigolyn. Rhoddir arweiniad arbenigol, annibynnol ac am ddim yn unol â deddfwriaeth, cyngor ac arfer gorau ynghylch y camau nesaf.

8.8. Cofiwch y rheolau aur hyn wrth rannu gwybodaeth:

- Os oes gennych chi bryderon, ceisiwch gymorth bob amser
- Byddwch yn dryloyw – nid yw'r Ddeddf Diogelu Data yn rhwystr rhag rhannu gwybodaeth, cyn belled eich bod yn rhannu unrhyw ddata personol yn briodol a lle bod angen
- Ystyriwch les y cyhoedd – dylech seilio pob penderfyniad i rannu gwybodaeth ar ddiogelwch a lles y person hwnnw neu bobl eraill a allai gael eu heffeithio gan eu gweithredoedd.
- Rhannwch gydsyniad lle bo'n briodol – lle bod modd, ymatebwch i ddymuniadau'r rheiny nad yw'n rhoi cydsyniad i rannu gwybodaeth gyfrinachol. Gallwch rannu gwybodaeth heb gysyniad o hyd, os yw hyn er lles y cyhoedd.
- Cadwch gofnod – Cofnodwch eich penderfyniadau a rhesymau dros rannu neu beidio rhannu gwybodaeth.
- Cywir, angenrheidiol, cymesur, perthnasol a diogel – Sicrhewch fod pob darn o wybodaeth a rannwyd yn gywir, cyfredol ac angenrheidiol. Rhannwch yr wybodaeth sydd angen cael ei rhannu yn unig, a'i rhannu gyda'r bobl sydd ei hangen yn unig.

9. Beth i'w wneud os oes gennych chi bryder

- 9.1. Nid cyfrifoldeb gweithwyr cyflogedig, gweithwyr dros dro, staff achlysurol, gwirfoddolwyr, contractwyr, partneriaid cymunedol na chleientiaid Amgueddfa Cymru yw pennu a oes camdriniaeth neu esgeulustod yn digwydd mewn gwirionedd.
- 9.2. Mae cyfrifoldeb ar weithwyr cyflogedig, gweithwyr dros dro, staff achlysurol, gwirfoddolwyr, contractwyr, partneriaid cymunedol a chleientiaid Amgueddfa Cymru i **YMATEB**, **COFNODI** ac **ADRODD** am bryderon, yn unol â Pholisi Diogelu Amgueddfa Cymru.
- 9.3. Bydd Amgueddfa Cymru yn cefnogi ei holl weithwyr cyflogedig, gweithwyr dros dro, staff achlysurol, gwirfoddolwyr, contractwyr, partneriaid cymunedol a chleientiaid sy'n codi pryderon am ddiogelu.
- 9.4. Dylai unigolyn sy'n pryderu am oedolyn gymryd camau gweithredu, ni ddylai diffyg gweithredu fod yn opsiwn. Gallai'r pryderon fod yn gysylltiedig ag ymwelydd, aelod o staff neu unrhyw un sy'n dod i'n safleoedd – mae'r gweithdrefnau hyn yn berthnasol i bawb.

YMATEB

- 9.5. Wrth ymateb i berygl diogelu sy'n cynnwys oedolyn:
- Ceisiwch aros yn ddigynnwrf ac yn bwyllog
 - Ceisiwch reoli eich mynegiant wyneb; peidiwch â dangos ofn/arswyd/sioc/anghrediniaeth am yr hyn sy'n cael ei rannu
 - Dylech wrando'n ofalus a chydymdeimlo â'r oedolyn
 - Peidiwch â chytuno i gadw cyfrinach, mae'n bosib y bydd angen i chi rannu'r pryderon er mwyn amddiffyn yr oedolyn neu bobl eraill
 - Peidiwch â herio na gwrthddweud yr hyn sydd ganddyn nhw i'w ddweud, dylech wrando a chydymdeimlo
 - Hyd yn oed os oes amheuaeth am y datgeliad neu'r pryder, dylech drin y pryder fel gwirionedd
 - Dywedwch wrth yr unigolyn mai eu diogelwch a'u lles nhw yw eich prif flaenoriaeth

- Byddwch yn agored gyda nhw ac esboniwch fod yn rhaid i chi rannu'r pryder yn gyfrinachol gyda'ch Arweinydd Diogelu Safle neu'ch Arweinydd Diogelu Dynodedig er mwyn helpu'r sefyllfa.

9.6. I ddechrau, aseswch y sefyllfa, a oes risg ar fin digwydd, a oes angen y gwasanaethau brys – os felly, cymrwch gamau angenrheidiol a phriodol drwy ffonio 999.

9.7. Mae camau er mwyn rheoli risg sydd ar fin digwydd yn debygol o gynnwys:

- Cysylltu â'r gwasanaethau brys
- Sicrhau diogelwch a lles yr oedolyn
- Beth hoffai'r oedolyn i ddigwydd?
- Sicrhau diogelwch a lles pobl eraill (gan gynnwys eich hunan)
- Os oes posibilrwydd bod trosedd wedi'i chyflawni, dylech ddiogelu unrhyw dystiolaeth (lle bo'n bosib, gadewch y dystiolaeth yn ei lle a'i gwarchod nes i'r gwasanaethau brys eich cyngori fel arall)

9.8. Mor fuan â phosib ar ôl cyflawni'r cam gweithredu brys, dylech hysbysu eich Arweinydd Diogelu Safle neu'ch Arweinydd Diogelu Dynodedig. Os nad ydyn nhw ar gael, dylech hysbysu uwch oruchwyliwr. Unwaith y byddwch wedi hysbysu un o'r tri swyddog hynny, dylech gofnodi'r holl gamau a gymerwyd (gweler **COFNODI** isod).

9.9. Os nad oes risg uniongyrchol, neu ar ôl i'r risg basio, siaradwch â'r oedolyn dan sylw. Cofiwch 'wneud diogelu yn bersonol'. Beth maen nhw ei eisiau, sut allwch chi eu cynorthwyo, sut allwch chi eu helpu? Ceisiwch ddatrys y sefyllfa gan gynnwys yr oedolyn yn y broses o wneud penderfyniad.

COFNODI

9.10. Mae'n bwysig eich bod yn cofnodi'r holl gamau a gymerwyd.

- Nodwch holl fanylion yr unigolyn dan sylw (os nad ydyn nhw'n aelod o staff)
- Gwnewch nodiadau manwl am beth rydych chi wedi'i weld, ei dystio, a'i glywed
- Os oes honiad penodol wedi'i wneud, ceisiwch gofnodi'r sylwadau hynny mewn cymaint o fanylder â phosibl

- Lle bo'n berthnasol, dylech gynnwys yr union eiriau, er enghraifft os oes iaith gamdriniol neu annymunol yn cael ei defnyddio, dylech nodi'r iaith fel ag y mae, peidiwch â newid/diwygio na lleihau'r effaith
- Os oes unigolyn yn cael ei anafu, nodwch ddisgrifiad o'r anafiadau fel y gwelsoch chi nhw
- Cofnodwch yr hyn y gwnaethoch chi a pham
- Cofnodwch ddymuniadau'r oedolyn
- Nodwch pwy arall oedd yn bresennol, pwy arall a allai fod wedi clywed neu weld y digwyddiad – gofynnwch am fanylion cyswllt unrhyw un nad yw'n aelod o staff
- Nodwch y dyddiad ac amser ar eich nodiadau a'u llofnodi. Os ydych chi'n defnyddio dull recordio electronig, ystyriwch anfon eich nodiadau at eich hunan gan ddefnyddio'r system e-bost fewnol.
- COFIWCH – gan ddibynnu ar ddifrifoldeb y digwyddiad, mae'n bosib y bydd eich nodiadau'n cael eu rhannu'n fewnol neu â chyrff allanol, neu mewn llysoedd troseddol hyd yn oed, i graffu arnynt. Byddwch yn ffeithiol, yn fanwl, a pheidiwch â nodi barn
- Dylech BOB AMSER gadw dogfennaeth yn ddiogel a'r cynnwys yn gyfrinachol

ADRODD

9.11. Fel y nodwyd yn yr adran 'YMATEB' uchod, mewn argyfwng, dylech gysylltu â'r gwasanaethau brys drwy ffonio 999.

9.12. Sicrhewch fod dymuniadau'r oedolyn sy'n destun y pryder wedi cael eu clywed a'u bod wedi bod yn rhan o'r penderfyniad.

9.13. Rhannwch y manylion yn ddi-oed gyda'ch Arweinydd Diogelu Safle neu'ch Arweinydd Diogelu Dynodedig. Ddylech chi ddim rhannu'r manylion gydag unrhyw un arall oni bai bod yr oedolyn wedi cytuno i chi wneud hynny. Yr unig eithriad i hyn yw lle mae risg parhaus i'r oedolyn neu i eraill (gweler paragraff 8.5).

9.14. Dylid trosglwyddo'r holl ddogfennaeth/manylion am y digwyddiad neu bryder i Arweinydd Diogelu'r Safle neu'r Arweinydd Diogelu Dynodedig.

- 9.15. Rhaid cadw cyfrinachedd, a storio'r ddogfennaeth yn ddiogel, ac ni ddylid rhannu manylion tu allan i'r broses adrodd sydd wedi'i nodi yn y weithdrefn yma.

10. Camau Ychwanegol ar gyfer Arweinwyr Diogelu

- 10.1. Ystyriwch yr holl adroddiadau/pryderon a godwyd, a yw'r holl gamau i reoli unrhyw beryglon uniongyrchol wedi'u cwblhau?
- 10.2. Os oes trosedd wedi'i chyflawni, ond nad yw'r heddlu wedi cael gwybod eto, yna gofynnwch beth yw dymuniadau'r oedolyn dan sylw. Os nad ydyn nhw am gynnwys yr heddlu, ystyriwch a oes angen ac awdurdod i wneud hynny (gweler paragraff 8.5). Os oes cyfiawnhad dros wneud hynny, hysbyswch yr oedolyn o'r penderfyniad a rhowch wybod i'r heddlu am y digwyddiad drwy ffonio 999 neu 101. Dylech gadw at yr egwyddorion ym mharagraff 8.8.
- 10.3. Os oes trosedd wedi'i chyflawni, ond nad yw'r heddlu wedi cael gwybod eto, gofynnwch beth yw dymuniadau'r oedolyn dan sylw. Os nad ydyn nhw am gynnwys yr heddlu ac nad oes cyfiawnhad dros dorri cyfrinachedd (gweler paragraff 8.5), ni ddylid hysbysu'r heddlu nac asiantaeth allanol. Yr eithriad i hyn yw pan fydd Amgueddfa Cymru wedi bod yn destun trosedd, neu y credir bod trosedd wedi'i chyflawni ar y safle, os felly, gellir rhannu manylion am y drosodd honno drwy ffonio 999 neu 101. Dylid cymryd gofal mewn achos o'r fath a dylid gofyn cyngor ar sail yr amgylchiadau, gan gofio cadw at yr egwyddorion ym mharagraff 8.8.
- 10.4. Nodwch yr aelodau o staff perthnasol sy'n bresennol, a gofynnwch iddyn nhw gofnodi eu gweithredoedd yn unol â'r uchod (**COFNODI**).
- 10.5. Sicrhewch fod camau'n cael eu cymryd i ddiogelu a chadw recordiadau teledu cylch cyfyng o'r digwyddiad, os ydyn nhw ar gael.
- 10.6. Dylech gasglu ynghyd yr holl ddogfennaeth yn ddiogel i'w chyflwyno i'r Arweinydd Diogelu Dynodedig sy'n gyfrifol am ei storio'n gyfrinachol.
- 10.7. Dylai'r Arweinydd Diogelu Dynodedig adrodd yn gyfrinachol i'r Arweinydd Diogelu Strategol.

11. Geirfa a Diffiniadau

Anffurfio Organau Cenhedlu Benywod	Mae Anffurfio Organau Cenhedlu Benywod yn cynnwys unrhyw gamau i dorri organau cenhedlu allanol benywod yn rhannol neu'n gyfan gwbl, neu achosi niwed arall i organau cenhedlu benywaidd am resymau heblaw rhai meddygol. Mae'r ddyletswydd adrodd gorfodol ar Anffurfio Organau Cenhedlu Benywod yn ddyletswydd gyfreithiol sydd wedi'i chynnwys yn Neddf Anffurfio Organau Cenhedlu Benywod 2003 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Troseddu Difrifol 2015). Mae'r ddeddfwriaeth yn ei gwneud hi'n ofynnol i weithwyr iechyd a gofal cymdeithasol cofrestredig ac athrawon yng Nghymru a Lloegr roi gwybod i'r heddlu os ydyn nhw'n amau bod merch o dan 18 oed wedi profi Anffurfio Organau Cenhedlu Benywod. (Gweithdrefnau Diogelu Cymru)
Bwlio	Does dim diffiniad cyfreithiol o fwlio. Fodd bynnag, caiff ei ddiffinio gan ymddygiad sydd, fel arfer: • yn cael ei ailadrodd • â'r bwriad i frifo rhywun naill ai'n gorfforol neu'n emosiynol • wedi'i anelu at grwpiau penodol o bobl, er enghraifft oherwydd hil, crefydd, rhywedd neu gyfeiriadedd rhywiol rhywun Gall fod ar sawl ffurf a gall gynnwys: • ymosodiad corfforol • pryfocio • bygwth • galw enwau • seibrfwlio – bwlio drwy ffonau symudol neu ar-lein (er enghraifft e-bost, rhwydweithiau cymdeithasol a negeseuon gwib)
Caethwasiaeth Oes Fodern	Mae caethwasiaeth fodern yn cynnwys masnachu pobl a chaethwasiaeth, caethwasanaeth a llafur gorfodol. (Deddf Caethwasiaeth Fodern 2015)
Camdriniaeth	Mae camdriniaeth yn golygu camdriniaeth gorfforol, rywiol, seicolegol, emosiynol neu ariannol (sy'n digwydd mewn unrhyw leoliad, boed hynny mewn annedd breifat, mewn sefydliad neu mewn unrhyw fan arall), a chamdriniaeth ariannol (Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)) .
Camdriniaeth Ariannol	Mae'n cynnwys: (a) bod arian neu eiddo arall person yn cael ei ddwyn; (b) bod person yn cael ei dwyllo;

	(c) bod person yn cael ei roi o dan bwysau mewn perthynas ag arian neu eiddo arall; (ch) bod arian neu eiddo arall person yn cael ei gamddefnyddio; (DEDDF GWASANAETHAU CYMDEITHASOL A LLESIANT (CYMRU))
Camdriniaeth Emosiynol	Camdriniaeth emosiynol yw cam-drin plentyn yn emosiynol yn barhaus. Weithiau, gelwir hyn yn gamdriniaeth seicolegol a gall niweidio iechyd emosiynol a datblygiad plentyn yn ddifrifol. Gall camdriniaeth emosiynol gynnwys ceisio dychryn neu fychanu plentyn yn fwriadol neu ei ynysu neu anwybyddu. Yn aml, mae plant sy'n cael eu cam-drin yn emosiynol yn dioddef math arall o gamdriniaeth neu esgeulustod ar yr un pryd. Mae camdriniaeth emosiynol yn cynnwys: bychanu neu feirniadu plentyn yn barhaus; bygwth, gweiddi ar blentyn neu ei alw'n enwau; gwneud y plentyn yn destun sbort, neu ddefnyddio gwawd i frifo plentyn; beio, gwneud bwch dihangol o blentyn; gwneud i'r plentyn berfformio gweithredoedd diraddiol; peidio â chydabod hunaniaeth plentyn; ceisio rheoli bywyd plentyn drwy ei wthio'n ormodol neu beidio â chydabod ei gyfyngiadau; amlygu plentyn i ddigwyddiadau neu ryngweithiadau a all beri pryder, megis trais yn y cartref neu gymryd cyffuriau; methu â hyrwyddo datblygiad cymdeithasol plentyn; peidio â chaniatáu plentyn i gael cyfeillion; anwybyddu plentyn yn barhaus; bod yn absennol; defnyddio plentyn; byth yn dweud pethau caredig, mynegi teimladau cadarnhaol na llongyfarch plentyn ar lwyddiannau; byth yn dangos unrhyw emosiynau wrth ryngweithio gyda phlentyn, a elwir hefyd yn esgeulustod emosiynol. (Gweithdrefnau Diogelu Cymru)
Camdriniaeth Gorfforol	Oedolyn – mae hyn yn cynnwys taro, slapio, gorddefnyddio neu gamddefnyddio meddyginiaethau, ataliaeth ddiangen, neu gosbi amhriodol. Plentyn – mae camdriniaeth gorfforol yn golygu brifo plentyn neu unigolyn ifanc yn fwriadol. Mae'n cynnwys ataliaeth gorfforol; er enghraifft clymu'r unigolyn i wely, eu cloi mewn ystafell, achosi llosgiadau, clwyfo, slapio, dyrnu, cicio, brathu neu grogi, trywanu neu saethu, gwrthod rhoi bwyd neu sylw meddygol, rhoi cyffuriau, atal rhag cysgu, achosi poen, ysgwyd neu fwrw babanod, ffugio neu achosi salwch. (Gweithdrefnau Diogelu Cymru)
Camdriniaeth Rywiol	Oedolyn – mae hyn yn cynnwys treisio ac ymosodiad rhywiol, neu weithgareddau rhywiol nad yw'r oedolyn wedi cydsynio iddynt, neu na allent gydsynio iddynt, neu y rhoddwyd hwy dan bwysau i gydsynio iddynt.

	Plentyn – mae 2 fath gwahanol o gam-drin plentyn yn rhywiol. Cânt eu galw yn gamdriniaeth drwy gyswllt a chamdriniaeth heb gyswllt. Mae camdriniaeth drwy gyswllt yn cynnwys: gweithgareddau cyffwrdd, sef pan fydd camdriniwr yn dod i gysylltiad corfforol â phlentyn, gan gynnwys treiddiad; cyffwrdd unrhyw ran o'r corff mewn ffordd rywiol, p'un a yw'r plentyn yn gwisgo dillad ai peidio; treisio neu dreiddio drwy roi gwrthrych neu ran o'r corff tu mewn i geg, gwain neu anws plentyn; gorfodi neu annog plentyn i gymryd rhan mewn gweithgarwch rhywiol; gorfodi plentyn i ddadwisgo, i gyffwrdd organau cenhedlu rhywun arall neu i fastyrbio. Mae camdriniaeth heb gyswllt yn cynnwys: gweithgareddau heb gyffwrdd, er enghraifft meithrin perthynas yn amhriodol, cam-fanteisio, perswadio plant i berfformio gweithrediadau rhywiol dros y rhyngrwyd a fflachio. Mae'n cynnwys annog plentyn i wyllo neu wrando ar weithrediadau rhywiol; peidio â chymryd camau priodol i atal plentyn rhag bod yn agored i weithrediadau rhywiol gan eraill; a chwrdd â phlentyn yn dilyn meithrin perthynas amhriodol ar-lein gyda'r bwriad o'u cam-drin. Mae camdriniaeth yn cynnwys creu, gwylio neu ddosbarthu delweddau o blant yn cael eu cam-drin, caniatáu i rywun arall wneud, gwylio neu ddosbarthu delweddau o blant yn cael eu cam-drin, dangos pornograffi i blentyn, cam-fanteisio ar blentyn yn rhywiol am arian, grym neu statws. (Gweithdrefnau Diogelu Cymru)
Camdriniaeth Seicolegol	Gweler Camdriniaeth Emosiynol (uchod)
Deddf Cydraddoldeb 2010	Deddfwriaeth benodol sy'n amddiffyn pobl rhag gwahaniaethu yn y gweithle a'r gymdeithas yn ehangach. Mae'n cynnig gwarchodaeth benodol i bobl o ran: - Oed - Anabledd - Ailbennu rhywedd - Priodas a Phartneriaeth Sifil - Beichiogrwydd a Mamolaeth - Hil - Crefydd neu Gred - Rhyw - Cyfeiriadedd Rhywiol
Deddf Galluedd Meddyliol 2005	Deddfwriaeth hanfodol bwysig sy'n diffinio'r gallu i unrhyw un dros 16 oed wneud eu penderfyniadau eu hunain. Ni ddylid tanbrisio pwysigrwydd y Ddeddf yma. Yn benodol:

	• Bod hawl gan bob unigolyn i wneud ei benderfyniadau ei hunan, hyd yn oed os yw pobl eraill yn gweld hynny'n benderfyniad annoeth • Bod rhaid cymryd yn ganiataol bod gan unigolyn gydsyniad Mae hyn yn bwysig yn benodol o ran cydnabod bod gan oedolion yr hawl i wneud eu penderfyniadau eu hunain. Wrth weithio gydag unigolion, dylid gosod unigolion wrth wraidd y broses o wneud penderfyniadau a'u cynnwys yn y canlyniadau.
Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)	Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 Deddf Senedd Cymru i ddiwygio cyfraith gwasanaethau cymdeithasol; gwneud darpariaeth ynghylch gwella'r canlyniadau lles i bobl y mae arnynt angen gofal a chymorth ac i ofalwyr y mae arnynt angen cymorth; gwneud darpariaeth ynghylch cydweithredu a phartneriaeth gan awdurdodau cyhoeddus gyda golwg ar wella lles pobl; gwneud darpariaeth ynghylch cwynion sy'n ymwneud â gofal cymdeithasol a gofal lliniarol; ac at ddibenion cysylltiedig. Daeth y Ddeddf i rym ar 6 Ebrill 2016.
Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015	Mae'r Ddeddf hon yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus ystyried effaith hirdymor eu penderfyniadau, i weithio'n well gyda phobl, cymunedau a'i gilydd, ac i atal problemau parhaus, fel tlodi, anghydraddoldebau iechyd a'r newid yn yr hinsawdd. I sicrhau bod gan bawb y cyfle i gyflawni eu potensial waeth beth fo'u cefndir na'u hamgylchiadau.
Deddf Plant 1989	Gellir dadlau mai dyma'r darn pwysicaf o ddeddfwriaeth ar gyfer diogelu plant. Mae'n gosod mandad y dylai lles plant fod yn brif ystyriaeth.
Deddf Plant 2004	Mae'r Ddeddf yma'n adeiladu ar Ddeddf 1989 ond nid yw'n ei disodli. Mae'n cynnwys dyletswydd ar bob sefydliad i hyrwyddo a diogelu lles plant.
Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015	Diben y Ddeddf (1) Diben y Ddeddf hon yw gwella— (a) trefniadau ar gyfer atal trais ar sail rhywedd, cam-drin domestig a thrais rhywiol; (b) trefniadau ar gyfer amddiffyn dioddefwyr trais ar sail rhywedd, cam-drin domestig a thrais rhywiol; (c) y cymorth i bobl yr effeithir arnynt gan drais ar sail rhywedd, cam-drin domestig a thrais rhywiol.

Deddf yr Iaith Gymraeg 1993	Deddfwriaeth sy'n amddiffyn pobl rhag gwahaniaethu yn y gweithle a'r gymdeithas yn ehangach o ran y Gymraeg.
Diogelu	Ystyr diogelu yw amddiffyn iechyd, lles a hawliau dynol unigolion a'u galluogi nhw i fyw eu bywydau yn rhydd o niwed, camdriniaeth ac esgeulustod (y Comisiwn Ansawdd Gofal, 2014).
Esgeulustod	Ystyr esgeulustod yw methiant i ddiwallu anghenion corfforol, emosiynol, cymdeithasol neu seicolegol sylfaenol person, sy'n debygol o arwain at amharu ar lesiant y person (er enghraifft, amharu ar iechyd y person neu, yn achos plentyn, amharu ar ddatblygiad y plentyn); (Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)).
Lles	Diffinnir lles yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Mae'n berthnasol i blant yn ogystal ag oedolion mewn perthynas ag unrhyw rai o'r canlynol: (a) iechyd corfforol, iechyd meddwl a lles emosiynol; (b) amddiffyn rhag camdriniaeth ac esgeulustod; (c) addysg, hyfforddiant a gweithgareddau hamdden; (ch) perthnasoedd domestig, teuluol a phersonol; (d) cyfraniad a wneir at gymdeithas; (dd) sicrhau hawliau a hawlogaethau; (e) lles cymdeithasol ac economaidd; (f) addasrwydd llety preswyl; (ff) datblygiad corfforol, deallusol, emosiynol, cymdeithasol ac ymddygiadol.
Niwed	Ystyr niwed yw cam-drin neu amharu ar (a) iechyd corfforol a meddyliol, neu (b) datblygiad corfforol, deallusol, emosiynol, cymdeithasol neu ymddygiadol. (Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)).
Oedolyn	Mae unrhyw un dros 18 oed yn oedolyn yn ôl y gyfraith.
Oedolyn sy'n agored i niwed	Terminoleg a grëwyd yn Nogfen Ganllaw Llywodraeth Cymru, Mewn Dwylo Diogel, yn 2000. Mae'r term 'Oedolyn sy'n agored i niwed' bellach wedi'i ddisodli gan y term 'Oedolyn sy'n wynebu risg', fel y'i diffinnir yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.
Oedolyn sy'n wynebu Risg	Unigolyn dros 18 oed: Sy'n cael, neu sy'n wynebu risg o gael, ei gam-drin neu ei esgeuluso AC

	Y mae arno anghenion gofal a chymorth (p'un a yw'r awdurdod yn diwallu unrhyw un neu rai o'r anghenion hynny ai peidio) AC nad yw'n gallu, o ganlyniad i'r anghenion hynny, amddiffyn ei hunan rhag cael, neu'r risg o gael, ei gam-drin neu ei esgeuluso
Plant sy'n Derbyn Gofal	Ystyr 'plentyn sy'n derbyn gofal' yw plentyn sydd wedi bod o dan ofalaeth yr awdurdod lleol am fwy na 24 awr. Cyfeirir at blant sy'n derbyn gofal fel 'plant mewn gofal' hefyd, term sy'n cael ei ffafrio gan lawer o blant a phobl ifanc. (NSPCC).
Plentyn	Mae unrhyw un o dan 18 oed yn blentyn yn ôl y gyfraith.
Plentyn sy'n wynebu Risg	Unigolyn o dan 18 oed: Sy'n cael, neu sy'n wynebu risg o gael, ei gam-drin neu ei esgeuluso neu ddioddef mathau eraill o niwed AC y mae arno anghenion gofal a chymorth (p'un a yw'r awdurdod yn diwallu unrhyw un neu rai o'r anghenion hynny ai peidio)
Priodas dan Orfod	Mae gennych hawl i ddewis pwy rydych chi'n priodi, pryd fyddwch chi'n priodi neu ddewis peidio â phriodi. Priodas dan orfod yw pan fyddwch yn wynebu pwysau corfforol i briodi (er enghraifft, bygythiadau, trais corfforol neu drais rhywiol) neu bwysau emosiynol a seicolegol (er enghraifft os oes rhywun yn gwneud i chi deimlo eich bod yn codi gwarth ar y teulu). Mae priodas dan orfod yn anghyfreithlon yng Nghymru a Lloegr. Mae hyn yn cynnwys: • cipio rhywun dramor i'w gorfodi i briodi (p'un a yw'r briodas dan orfod yn digwydd ai peidio) • priodi rhywun nad oes ganddynt y galluedd meddyliol i gydsynio i'r briodas (p'un a ydyn nhw'n cael eu gorfodi ai peidio)
Profiadau Niweidiol Mewn Plentyndod	Mae Profiadau Niweidiol mewn Plentyndod yn cyfeirio at rai o'r ffynonellau straen mwyaf dwys a rheolaidd y gallai plant ddod ar eu traws yn gynnwys yn eu bywydau. Mae wedi'i ddangos bod straen sylweddol a hirfaith yn ystod plentyndod yn cael effaith hirdymor ar iechyd a lles unigolyn. Gall amharu ar ddatblygiad cynnar yr ymennydd ac effeithio ar allu'r systemau nerfol ac imiwnedd i weithio. Yn ogystal, oherwydd yr ymddygiadau mae rhai pobl sydd wedi wynebu profiadau niweidiol mewn plentyndod wedi'u

	datblygu, mae straen o'r fath yn gallu arwain at broblemau difrifol fel alcoholiaeth, iselder, anhwylderau bwyta [a phroblemau sylweddol eraill]. (Sefydliad Iechyd y Byd).
Radicaleiddio	Mae radicaleiddio yn cyfeirio at y broses pan fydd unigolyn yn dod i gefnogi terfysgaeth neu ideolegau eithafol sy'n gysylltiedig â grwpiau terfysgaeth. (Strategaeth Atal Llywodraeth San Steffan).
Swyddog Dynodedig yr Awdurdod Lleol	Enw ar yr unigolyn mewn awdurdod lleol sy'n gyfrifol am reoli a monitro honiadau diogelu yn erbyn gweithwyr gofal cymdeithasol cyflogedig a di-dâl yw Swyddog Dynodedig yr Awdurdod Lleol. Maen nhw'n darparu cyngor, gwybodaeth ac arweiniad i gyflogwyr a sefydliadau gwirfoddol am honiadau a phryderon diogelu.
Trefniadau Amlasiantaethol ar gyfer Amddiffyn y Cyhoedd	Trefniadau Amlasiantaethol ar gyfer Amddiffyn y Cyhoedd Dyma'r enw ar y broses lle mae'r Heddlu, y Gwasanaeth Prawf a'r Gwasanaeth Carchardai yn gweithio ar y cyd gydag asiantaethau eraill i reoli'r peryglon posib pan fydd troseddswyr rhyw a throseddswyr treisgar yn byw yn y gymuned er mwyn amddiffyn y cyhoedd.
Trosedd Casineb	Mae troseddau sy'n cael eu cyflawni yn erbyn rhywun ar sail eu hanabledd, hunaniaeth drawsryweddol, hil, crefydd neu gred, neu gyfeiriadedd rhywiol yn droseddau casineb a dylid rhoi gwybod amdanynt i'r heddlu. Mae troseddau casineb yn gallu cynnwys: • ymddygiad bygythiol • ymosodiad • lladrad • difrodi eiddo • annog eraill i gyflawni troseddau casineb • aflonyddu
Ymddygiad Gwrthgymdeithasol	Ystyr ymddygiad gwrthgymdeithasol yw: (a) ymddygiad sydd wedi achosi, neu sy'n debygol o achosi, aflonyddwch, braw neu drallod i unrhyw unigolyn, (b) ymddygiad sydd â'r gallu i beri niwsans neu annifyrrwch i unigolyn o ran meddiannaeth yr unigolyn hwnnw ar eiddo preswyl, neu (c) ymddygiad sydd â'r gallu i beri niwsans neu annifyrrwch i unigolyn o ran tai. Deddf Ymddygiad Gwrthgymdeithasol, Troseddu a Phlisma 2014

Ymosodiad	Mae tri math o drosedd sylfaenol sy'n ymwneud ag ymosodiad i'w cael mewn deddfwriaeth – ymosodiad cyffredin, gwir niwed corfforol (ABH) a chlwyfo / niwed corfforol difrifol (GBH). Maen nhw'n cael eu diffinio'n bennaf gan y niwed sy'n cael ei achosi i'r dioddefwr – gydag ymosodiad cyffredin ar waelod y raddfa niwed a niwed corfforol difrifol ar y pen arall. Maen nhw'n cynnwys popeth o ddefnyddio geiriau ymosodol i ymosodiad corfforol difrifol sy'n achosi anabledd parhaol i'r dioddefwr.
-----------	---